

**W. Godlewski, E.
Wipszycka-Bravo, J. Dobrowolski, B.
Dobrowolska, K. Babraj, T.
Herbich, J. Kucy, G. Wyrzykowski**

Deir El Naqlun. Fajum

Informator Archeologiczny : badania 20, 246-247

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i kształtu architektonicznego zachodniej ściany sali hypostylowej. Kontynuowano studia architrawów i inskrybowanych trzonów kolumn. Dozorowano wywózki gruzu wykopaliskowego, w którym często trafiały się przeoczone poprzednio dekorowane elementy.

b/konserwacja: kontynuowano zabiegi konserwatorskie mające na celu odtworzenie z fragmentów złożonych przez grupę archeologów bloków z reliefową dekoracją ścienną. W czasie sezonu dokonano pełnej rekonstrukcji trzech bloków, mających dekorację obustronną - z jednej strony stanowiącą część reliefów zdobiących ścianę głównego sanktuarium świątynnego, z drugiej zaś niszę z przedstawieniami władcy na tronie przed stołem ofiar. W styczniu 1987 r. uruchomiono drugą pracownię konserwatorską, na terenie ruin świątyni. Jej zadaniem jest zabezpieczenie, konserwacja i rekonstrukcja elementów architektonicznych in situ. Dokonano rekonstrukcji dwóch baz kolumn i części posadzki w północno-wschodniej części sali hypostylowej.

c/dokumentacja: Prócz rutynowej dokumentacji konserwatorskiej dokonywano szczegółowej, rysunkowej dokumentacji zrekonstruowanych wstępnie scen reliefowych. Na terenie ruin świątyni architekt zweryfikował dotychczasowe pomiary i dokumentację, uściślając projekt rekonstrukcji terenu świątyni. Wg jego projektu, mającego na celu "uczyszczenie" planu i układu budowli przez częściową jej rekonstrukcję, prowadzone są już wstępne prace realizacyjne.

BEIR EL NAQLUN
Fajum

Uniwersytet Warszawski
Misja Polskiej Stacji Archeologii Śródziemnomorskiej w Kairze.

Kierownik: dr Włodzimierz Godlewski, członkowie ekspedycji: doc. Ewa Wipszycka-Bravo, arch. inż. Jarosław Bobrowski, arch. inż. Barbara Dobrowolska, mgr K. Babraj, mgr Tomasz Herbich, fotografowie: Jacek Kucy i Grzegorz Wyrzykowski
W 1986 r. odbyły się dwa sezony wykopaliskowe: wiosenny /21.03. - 20.04.1986/ i jesienny /18.10. - 26.11.1986/. Klasztor wczesnośrednio-wieczny.

Stanowisko archeologiczne, dotychczas nie objęte badaniami wykopaliskowymi, w sąsiedztwie nowożytnego klasztoru Deir el Malag, Deir el Khashaba, składa się z dwóch sektorów - płaskiego terenu u stóp gąbła kryjącego resztki dawnego klasztoru /Nekloni/, oraz dużego obszaru wzgórz naqluńskich z kilkudziesięciu eremami wykutymi w zboczach małych dolinek. W czasie dwóch sezonów rozpoznawczych wykonano całościowy plan obejmujący zabudowę istniejącego klasztoru, teren komu oraz wszystkie zidentyfikowane pustelnie /62 zespoły/.

Teren komu w 2/3 jego rozciągłości objęto badaniami magnetycznymi, których wyniki po opracowaniu komputerowym wykazały kilka znacznych skupisk anomalii magnetycznych sugerujących kierunki przyszłych badań.

Odsłonięto w całości jedną pustelnię /Nr.1/ składającą się z rozległego dziedzińca oraz czterech pomieszczeń dla dwóch anachoratów, i kuchni ze świetnie zachowanym piecem. W bramie nr.2, odsłonięto główny zespół trzech sal. Na terenie komu w trzech sondażach od-

znaleziono relikty wieży klasztornej oraz późniejszego, zbudowanego na jej ruinach, kościoła. Odkryto 140 dokumentów pisanych, zarówno na kowie jak i w pustelniach, zapisanych w trzech językach: greckim, koptyjskim i arabskim, na papirusie, pergaminie i papierze. Jeden z pergaminów zapisany w języku łacińskim, został zidentyfikowany jako fragment niezachowanej XI księgi Historii Rzymu Liviusza.

Obok dokumentów znaleziono również fragmenty tkanin koptyjskich, wiele przykładów szkła, obiekty z metalu i drewna, wyroby ze skóry /buty/ i plecionki oraz wiele ceramiki użytkowej i stołowej.

Kompleks klasztorny w Naqlun jest wstępnie datowany na VI-XII w.

KOM EL-HISN

/Zachodnie Delta/

Uniwersytet stanu Washington
w Seattle we współpracy ze Stacją
Archeologii Śródziemnomorskiej UW
Kairze, Muzeum Archeologicznym w
Poznaniu i Instytutem Historii Kul-
tury Materialnej PAN.

Ekspedycją kierował dr Robert Wenke z Uniwersytetu
w Seattle. Ze strony polskiej w badaniach udział wzię-
li: doc.dr hab. Lech Krzyżaniak / autor sprawozdania.
i doc. dr hab. Michał Kobusiewicz z Zakładu Archeo-
logii Wielkopolski IHKM PAN w Poznaniu. Drugi sezon
badań wykopaliskowych. Ośrodek miejski z okresu Sta-
rego Państwa.

W zachodniej części stanowiska-komu założono kilkanaście małych wykopów sondażowych /o po-
wierzchni 1 x 2 m/ i jeden wykop o powierzchni 8 x 12 m, które eksplorowano do głębokości 1,5 m.
W wykopach znaleziono typowy inwentarz osadniczy: mury domostw z jasnej, suszonej cegły i (w)
liczne fragmenty, szczątki roślinne i zwierzęce / w większości odpadki kuchenne/, fragmenty
naczyni ceramicznych, wyroby z kamienia /m.in. sierpaki krzemienne i żarna/ i drobne ozdoby oso-
biste. W obrębie jednego z domostw natrafiono na pojedynczy pochówek ludzki, wkopany tam jed-
nak już w okresie po opuszczeniu tej osady przez jej mieszkańców.

Kampania wykopaliskowa dostarczyła także dalszych danych do badań nad charakterem osad-
nictwa miejskiego w Egipcie w okresie 5-6 dynastii. M. in. uzyskano nowe informacje świadczą-
ce o hodowli w tym ośrodku regionalnym stad bydła trzymanego w zagrodzie i żywionego specjal-
nie uprawianą paszą.